

En strategi för en framgångsrik cirkulär ekonomi i Sverige

Cirkulär ekonomi är en megatrend som kommer att förändra vårt samhälle på många sätt. Den förutsätter ett förändrat synsätt, nya arbetssätt, ett ökat samarbete i samhället och nya affärsmodeller. Kopplingen till miljö- och klimatmål i Sverige och på EU-nivå samt FN:s hållbarhetsmål är stark och arbetet med ökad resurseffektivitet måste därför ske tillsammans med arbetet med att nå dessa mål.

Svenskt Näringsliv är positivt till att en nationell strategi för cirkulär ekonomi tas fram. Den kan visa vägen för arbetet mot en mer cirkulär ekonomi, där Sverige har särskilt goda förutsättningar att ta en ledande roll i utvecklingen. Det svenska näringslivet ligger långt fram i att använda resurser effektivt med företag som har hög kompetens och är skickliga innovatörer, vilket möjliggör resurseffektiv produktion, hög materialeffektivitet och leverans av resurseffektiva varor, lösningar och tjänster. Vidare finns stora tillgångar av olika naturresurser, goda förutsättningar för bioekonomi och en stark vilja hos näringslivet att satsa på ett fossilfritt samhälle.

För näringslivet är det avgörande att det finns en förutsägbarhet och riktning för regeringens arbete för en mer cirkulär ekonomi. Politiken har en viktig roll i att främja företagens arbete med att utveckla och skala upp de cirkulära affärsmodellerna. En nationell strategi behöver ha fokus på hur cirkulära affärsmodeller kan främjas, ge tydliga spelregler och en långsiktighet för att möjliggöra den innovation, teknikutveckling, utveckling av affärsmodeller och de investeringar som krävs framöver.

Svenskt Näringsliv uppmanar regeringen att lyfta följande viktiga områden i den nationella strategin för cirkulär ekonomi:

- 1. En svensk vision för cirkulär ekonomi som betonar möjligheterna för ökad konkurrenskraft.** Strategin bör innehålla en vision och strategiska mål som tydliggör ambitionen för Sverige och där den cirkulära ekonomins möjligheter till ökad svensk konkurrenskraft lyfts fram. Den cirkulära ekonomin erbjuder stora möjligheter till tillväxt och nya affärsmöjligheter för svenska företag och kan bidra till att bibehålla och öka svenska företags konkurrenskraft. Sverige och svenska företag har särskilt goda förutsättningar att ta en ledande roll i utvecklingen av en cirkulär ekonomi.
- 2. Betydelsen av EU:s inre marknad, internationellt samarbete och harmoniserade regler för en framgångsrik cirkulär ekonomi.** Utvecklingen av den cirkulära ekonomin i stor skala är beroende av ett internationellt perspektiv eftersom material- och produktflöden idag ofta är globala. Det är därför nödvändigt att initiativ i Sverige är synkroniserade med initiativ som pågår på åtminstone EU-nivå. I EU:s Green deal är cirkulär ekonomi en prioriterad fråga och det är positivt

att policy och åtgärder tas fram på EU-nivå. Sveriges arbete inom cirkulär ekonomi behöver säkerställa största möjliga enhetlighet med policy på EU-nivå för att inte skapa hinder för de cirkulära flödena och säkerställa svenska företags konkurrens-
möjligheter. Åtgärder på nationell nivå behöver utgå från industriella lösningar med internationell attraktionskraft och vara i linje med globala överenskommelser och internationella standarder för cirkulära produkter. Vi uppmanar också regeringen att aktivt delta i och påverka arbetet på EU-nivå genom att lyfta fram svenska behov och förutsättningar samt bevaka att arbetet främjar näringslivets omställning och konkurrenskraft.

3. **Behovet av ett systemperspektiv och översyn av nuvarande strukturer och arbetssätt i samhället.** Vårt samhälle och samhällets aktörer är idag organiserade utifrån traditionella linjära flöden. För att få den cirkulära ekonomin att fungera behöver nuvarande strukturer och arbetssätt i samhället utvärderas och anpassas för det cirkulära. Ett systemperspektiv behövs för att identifiera behovet av förändringar. I Finland lyfter den nationella vägkartan för cirkulär ekonomi fram att åtgärder för att främja den cirkulära ekonomin behövs inom såväl statsförvaltning, kommuner, städer och myndigheter, näringsliv och för medborgare. Det behövs också fördjupat samarbete mellan myndigheter och mellan departement och närmare samarbete med näringslivet. Ett förstärkt samarbete och närmare dialog mellan olika aktörer är nödvändigt för att tillsammans hitta lönsamma och effektiva lösningar framåt.
4. **Näringslivets centrala betydelse för utvecklingen av den cirkulära ekonomin.** Nyckeln till en väl fungerande cirkulär ekonomi är framgångsrika cirkulära affärsmodeller i näringslivet. Många företag ställer om till cirkulära affärsmodeller, utvecklingen går snabbt och sker brett inom många branscher. Det svenska näringslivet har länge arbetat med resurseffektivitet, ligger i framkant, är drivande i utvecklingen och ser stora potentiella affärsmöjligheter. De cirkulära affärsmodellerna kan innebära stora förändringar för företag och en succesiv omställning är därför nödvändig. Förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika branscher och därför behövs olika lösningar och modeller för att främja cirkularitet inom olika branscher och för olika material och produkter. Vid framtagandet av olika åtgärder för att främja den cirkulära ekonomin krävs en nära dialog med näringslivet för konsekvensbedömning och analys av effekt.
5. **Vikten av att cirkulära affärsmodeller ges möjlighet att utvecklas genom hinderröjning och översyn av regelverk.** En bred ansats behövs för att identifiera hinder för de cirkulära affärsmodellernas utveckling och identifiera åtgärder som främjar dem. Företagen har stor kompetens om vilka hinder som finns och var olika incitament och styrmedel kan behövas för att främja utvecklingen. Hinderröjning och förändringar av nuvarande regelverk är som första steg viktigare än framtagande av nya styrmedel. Det är inte bara regelverket inom avfall och miljö som behöver förändras utan även andra regelverk i samhället kan behöva ses över, t ex på skatteområdet. Tidigare principer och strukturer behöver utvärderas och förändras, t ex avseende äganderätten till avfall, vilket är en viktig grundförutsättning för att företagen ska kunna skapa cirkulära flöden. Ett gemensamt engagemang behövs i samhället för att flytta fokus från begreppet avfall, som i princip ska upphöra i den cirkulära ekonomin, till ett resursfokus med stora möjligheter.

6. **Tydligare och förändrad myndighetsstyrning för högre prioritering av cirkulära material- och produktflöden.** Företagen behöver ställa om sina affärsmodeller till mer cirkulära. Men för att detta ska vara möjligt behöver också myndigheter förändra synsätt och arbetssätt. Nuvarande tillämpning av regelverken kring avfall och avvägningar mellan det nationella miljömålet ”Giftfri miljö” och återvinning bromsar idag utvecklingen. Flera myndigheter har viktiga roller i den cirkulära omställningen, bl.a. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket. Det är grundläggande att relevanta myndigheter ges i uppdrag att i högre grad främja cirkulära flöden och lyfta fram hinder mot utvecklingen i ett förstärkt samarbete med andra myndigheter och näringslivet. Dessa myndigheter bör få i uppdrag att skapa en större tydlighet kring vad som inte är avfall och när avfall upphör att vara avfall. På så sätt kan de bidra till cirkulära flöden genom ökad rättssäkerhet och förutsägbarhet på nationell nivå, vilket i sin tur möjliggör nya investeringar.
7. **Konsumentens avgörande betydelse för omställningen till en mer cirkulär ekonomi.** Konsumenten, både enskild, offentlig och företag, har en nyckelroll i sitt agerande – både vad gäller val av produkter, hanteringen av dessa under dess livslängd och viljan att återvinna. Det är därför viktigt att strategin tydliggör konsumentens roll. Vikten av information till konsumenten om produkten för att möjliggöra aktiva val lyfts mer och mer. Det behövs ett arbete för en större enhetlighet i informationen till konsument och en översyn av märkningssystem, idag råder en ”jungle of labels” med ett överflöd av märkningar, vilket gör det svårt för konsumenter och företag att välja rätt. Arbetet med information till konsument på nationell nivå måste ske i linje med pågående initiativ inom EU och i samarbete med näringslivet. Offentliga aktörer har nyckelroller att spela genom att ställa krav i offentliga upphandlingar som främjar den cirkulära utvecklingen. För att den offentliga upphandlingen ska fungera som ett effektivt verktyg och driva på utvecklingen behövs nationella kriterier framtagna tillsammans med berörda branscher.
8. **Kompetensutveckling inom cirkulär ekonomi behövs i hela samhället för att främja utvecklingen.** Kompetensutveckling är central för att omställningen till en cirkulär ekonomi ska ta fart. Utbildningar på universitet och högskolor behöver utvecklas inom bl. a. cirkulär design, nya affärsmodeller och återvinningsprocesser. Det är också viktigt att cirkulär ekonomi integreras som en del i andra högre utbildningar såsom t. ex. ekonomutbildningar, ingenjörsutbildningar. Precis som i Finland bör cirkulär ekonomi bli en del av undervisningen i grundskolan och gymnasiet även i Sverige. Kompetensutveckling om de cirkulära affärsmodellerna och vad som behövs för att dessa ska främjas behövs även inom statsförvaltningen, myndigheter, kommuner och regioner, hos upphandlare samt inom näringslivet.
9. **Sveriges naturtillgångar är fortsatt viktiga.** Den cirkulära ekonomin bygger på att värdet på produkter, material och resurser behålls i ekonomin så länge som möjligt genom återvinning. Och nya affärsmodeller som förlänger produkters livslängd. Ett ökat materialbehov förutspås i världen och även om allt material och alla produkter cirkuleras kan behovet inte täckas av enbart de cirkulära flödena. En hållbar produktion av primära material är därför också fortsatt en viktig förutsättning för att klara miljö- och klimatmålen. Sverige har stora naturtillgångar och en hållbar produktion

av många av de material som behövs framöver, vilket behöver värnas och lyftas fram i utvecklingen mot en cirkulär och fossilfri ekonomi. Sverige har goda förutsättningar att vara ledande när det gäller att ytterligare förädla och utveckla återvinning och helt nya värdekedjor för de svenska naturresurserna. Detta behöver omhändertas av en nationell strategi.

Stockholm 2020-03-16

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Jenny Svård', written in a cursive style.

Jenny Svård
Ansvarig Miljöpolicy
Tel: +46855343136
Mobil: +46 724515952
e-post: jenny.svard@svensktnaringsliv.se